

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0248

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010

Accepted: October 2010

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Fatih Aydın

Bekir Taştan

Sevda Coşkun

Karabuk University

fatihaydin@karabuk.edu.tr

Karabuk-Turkey

**GENEL LİSE VE MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA DERSİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI (ELBİSTAN ÖRNEĞİ)**

ÖZET

Çalışmanın amacı, Elbistan'daki genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine ilişkin tutumlarını ortaya koymak ve bunları karşılaştırmaktır. Araştırmanın örneklemini, 2009-2010 öğretim yılında Elbistan'da öğrenim gören 649 genel ve meslek lisesi öğrencisi oluşturmuştur. Bu araştırma, tarama modeli esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Aydın (2009) tarafından geliştirilen "coğrafya tutum ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada toplanılan veriler SPSS programında frekans ve yüzde değer kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, her iki lise türü öğrencilerinin coğrafya dersine karşı ilgi düzeylerinin "yüksek" ve "olumlu" olduğu görülmektedir. Her iki lise türü öğrencileri coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkileyen en önemli hususları; "coğrafya öğretmenlerinin ders içerisindeki tutum ve performansları" ve "coğrafya derslerinin eğlenceli olmaması" olarak ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Coğrafya, Coğrafyaya İlişkin Tutum, Genel Lise, Meslek Lisesi

**GENERAL HIGH SCHOOL AND VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS
GEOGRAPHY (AN EXAMPLE OF ELBİSTAN)**

ABSTRACT

The purpose of the study is to put forth and compare the high school and vocational high school students' attitudes towards geography lessons. The research group of the study is comprised of 649 students attending to general and vocational high school students in Elbistan in 2009-2010 educational years. In data gathering process, the "geography attitude scale" developed by Aydın (2009) was used. The collected datum was analyzed through frequency and percentage in SPSS program. According to the results of the study, both high school type students' level of interest to geography lesson is "high" and "positive". The most important reasons of both high school type students' negative considerations towards geography lessons are "geography teachers' attitudes and performances during the lesson" and "not having fun during geography classes".

Keywords: Attitude, Geography, Attitudes Towards Geography, General High School, Vocational High School

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Tutum, öğrencilerin öğrenme sürecini etkileyen önemli bir özelliktir. Duyuşsal yönü ağır basan tutum, bireylerin derse yönelik takındıkları tavır da etkilemektedir. Çünkü duyuşsal özellikler bilişsel özellikleri etkileme gücündedir. İnsanların tutumları doğuştan getirmediği sonradan öğrendiği ve tutumların zamanla değişebileceği artık yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçek göz önünde bulundurularak sınıf içi düzenlemeler yapılırken öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyecek önlemler alınmasına yarar sağlayacaktır (Ellez, Gümüş ve Seferov, 2009).

Eğitimde başarıyı etkileyen değişkenlerden birisi olan tutumun, birçok tanımı yapılmıştır. Tavşancıl (2002) tutumu, "yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumu" olarak ifade etmiştir.

Kağıtçıbaşı (2005)'e göre tutum, "kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimler" olarak tanımlamıştır.

Demirel (2002) ise tutumu, bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim" olarak ifade etmiştir.

Tezbaşaran (1997)'a göre tutum, belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir.

Tanımlar incelendiğinde tutumların dört temel özelliği olduğu söylenebilir. İlk olarak, tutumlar tepki vermeye hazır olmayı içerir. İkinci olarak, tutumlar güdüleme gücüne sahiptirler. Üçüncü olarak, tutumların durağan olma özelliği vardır. Son olarak, tutumlar değerlendirme içerir. İnsanların bir nesne veya durum karşısında gösterdikleri davranışlar tutumlarının birer yansımasıdır (Sakallı, 2001).

Bireylerin tutumları gözle görülemez fakat onun davranışlarına bakılarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olunabilir. Buna bir örnek olarak; bir öğrencinin yalnızca coğrafya dersinin ödevlerini yapmaması ve coğrafya derslerine devamsızlık yapması onun coğrafya dersine karşı olumsuz bir tutum içinde olduğunu gösterir. Bir obje ya da bir olaya karşı geliştirdiğimiz tutum eğer olumlu ise, onunla ilgili kararlarımızın olumlu olma olasılığı, eğer tutumumuz olumsuzsa onunla ilgili kararlarımızın olumsuz olma olasılığı vardır (Ülgen, 1995).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Ülkemizde ortaöğretim kurumlarında farklı programlar uygulansa da tamamında ortak amaç; bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari bir genel kültür vermek suretiyle, onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve güvenini kazandırmaktır. Belirlenen bu amacın gerçekleşmesinde kuşkusuz coğrafya dersi de büyük önem arz etmektedir (Karadağ, 2009).

Coğrafya dersi, kimi öğrenciler tarafından önemli görülürken, kimileri için ise sadece üniversiteye giriş sınavlarında gerekli olan ve zorunlu bir ders gibi düşünülmektedir. Öğrencilerin coğrafya dersine karşı olumsuz tutumlara sahip olması onların derse karşı ilgisini azaltmakta, bu durum başarısını da olumsuz etkilemektedir. Aslında temel sorun, coğrafyanın ne olduğunun tam olarak anlatılamaması veya anlaşılabilmesidir.

Coğrafyanın asıl görevi, dünya ile ilgili bilgi ve gerçekleri sunmaktır. Her gün coğrafi bilgimizi günlük yaşamımızda kullanırız ve bu bilgilerle kendimize ait kararlar alırız. Coğrafi faktörleri yaşayacağımız yeri seçmek amacıyla kullanırız. Öğrencileri yerleşim, yer ve yerler arası ilişkiler, göçler ve bölge kavramlarıyla tanıştırmak, çevreye karşı olan tutum ve değerleri incelemek ve onlara zihinsel pratik beceriler vermek coğrafyanın görevlerindedir (Barth ve Demirtaş, 1997).

Coğrafya, öğrencilerin öğrenmeleri gerekli olan en önemli dersler arasında yer almaktadır. Ancak, birçok öğrenci coğrafya dersine karşı isteksiz kalmakta ya da başaramama kaygısı yaşamaktadır. Okullarda coğrafya dersi, öğrenilmesi zor olan dersler arasında gösterilmektedir (Demirkaya ve Arıbaş, 2004). Pek çok insan coğrafyayı, istatistikî bilgiler ve kuru bilgiler yığını olarak görmektedir. Coğrafya, Türkiye'nin en yüksek dağı, en uzun akarsuyu, en büyük şehri, en küçük bölgesi gibi bilgilerden ibaretmiş gibi görülebilmektedir. Bu yüzden, öğrencilerin büyük bir kısmı coğrafya dersine ilgisiz kalmakta, ondan çekinmekte ve başarısız olmaktadır (Şahin, 2003).

Literatür incelendiğinde genel lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarını inceleyen araştırmalardan (Tomal, 2010; McTeer, 1979; Chionh, ve Fraser, 2009; Tekinarslan, 2006; Alım, 2008; Özgen ve Bindak, 2009) elde edilen sonuçlara göre; Coğrafya dersinde öğrencinin merkeze alınması ve etkin katılımın sağlanması, öğrencilerin düşüncelerine değer verilmesi ve verilen bilginin yaşamla bütünleştirilerek anlamlı hale getirildiği bir öğrenme ve öğretme ortamının sağlanması, öğrencilerin coğrafya dersine yönelik olumlu tutum geliştirmesini desteklemektedir.

Coğrafya dersinde öğrencilerin ilgi seviyesine yükseltmek ve bu olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlamak öğrencilerin bu dersteki başarılarını doğrudan doğruya etkileyecektir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki; öğrencilerin coğrafya dersine ilgili olumlu tutumlara sahip olmaları başarılarını arttırmaktadır (Aydın, 2009; Coşkun, 2004).

Coğrafya dersine yönelik tutumların değerlendirildiği araştırmalar son yıllarda artış göstermiştir. Bu durum öğrencilerin coğrafya dersine olan ilgi ve beklentilerini neyin etkilediğini göstermesi açısından önemlidir. Bu tür araştırmalar, coğrafya öğretim programının düzenlenmesinde bir fikir verecektir. Bu araştırmada, diğer coğrafya tutum çalışmalarından farklı olarak iki farklı lise türünde okuyan (genel ve meslek lisesi) öğrencilerin coğrafya dersine ilişkin tutumları değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı, Elbistan'daki genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarını değerlendirmek ve karşılaştırmaktır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu araştırma, tarama modeli esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2007:77).

3.1. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Bu araştırmanın evrenini, 2009 - 2010 öğretim yılında, Kahramanmaraş ili Elbistan ilçesindeki genel ve meslek liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, Elbistan ilçesinde, tesadüfi örneklem yoluyla seçilen iki lisede (Elbistan Lisesi ve Elbistan Ticaret Meslek Lisesi) öğrenim gören toplam 649 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin, cinsiyete ve okul türüne göre dağılımı Tablo. 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete ve okul türüne göre dağılımı
(Table 1. Distribution of research students according to gender and school types)

OKUL TÜRÜ	KIZ	ERKEK	TOPLAM
Genel Lise	215	168	383
Meslek Lisesi	132	134	266
TOPLAM	347	302	649

Tablo 1. İncelendiğinde araştırmaya 649 lise öğrencisi katılmıştır. Bu öğrencilerin 383'ü genel lisede, 266'sı meslek liselerinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 347'si kız, 302'si erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

3.2. Veri Toplama Aracı (Data Collection Instrument)

Öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla, Aydın (2009) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizleri yapılarak geçerlik ve güvenilirliği tespit edilen "Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği", uzmanların görüşlerinden yararlanılarak araştırmada kullanılmıştır.

Aydın (2009) tarafından geliştirilen tutum ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .94 bulunmuştur. Tutum ölçeğine ilişkin faktör analizi sonuçlarına göre, ölçek dört faktörde toplanmıştır. Faktörler içerisindeki maddelerin madde faktör toplam puanı ile olan korelasyonları 0.50 ile 0.79 arasında değişmektedir. Bu değerlere bakıldığında tutum ölçeğinin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2010).

3.3. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Elde edilen veriler SPSS 15,0'de analiz edilmiştir. Genel ve meslek lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları ile ilgili verilerin analizinde frekans (f) ve yüzde (%) değerleri kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan tutum ölçeğindeki her bir madde için verilen cevaplar, "tamamen katılıyorum=5", "katılıyorum=4", "kararsızım=3", "katılmıyorum=2", "hiç katılmıyorum=1" şeklinde puanlanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Genel ve meslek lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanan coğrafya dersi tutum ölçeğine öğrencilerin verdikleri cevapların dağılımları, frekans ve yüzde değerleri olarak Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Genel lise ve meslek lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine karşı tutumlarının frekans (f) ve yüzde (%) değerlerinin dağılımı.

(Table 2. Frequency and Percentage value of general high school and vocational high school students' attitudes towards geography lesson)
(GL: Genel Lise; ML: Meslek Lisesi)

Tutum maddeleri	Lise Türü	Cevap Seçenekleri									
		Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Coğrafya sevdiğim bir derstir.	G.L	155	40,5	153	39,9	47	12,3	19	5,0	9	2,3
	M.L	98	36,8	100	37,6	49	18,4	13	4,9	6	2,3
2.Coğrafya dersinden hiç hoşlanmam.	G.L	16	4,2	23	6,0	38	9,9	145	37,9	161	42,0
	M.L	11	4,1	24	9,0	40	15,0	91	34,2	100	37,6
3.Derslerin içinde en sevimsiz coğrafyadır.	G.L	15	3,9	27	7,0	56	14,6	127	33,2	158	41,3
	M.L	17	6,4	30	11,3	41	15,4	80	30,1	98	36,8
4. Coğrafya dersine karşı ilgi duymuyorum.	G.L	21	5,5	56	14,6	49	12,8	130	33,9	127	33,2
	M.L	17	6,4	40	15,0	47	17,7	88	33,1	74	27,8
5. Diğer derslere göre en severek çalıştığım ders coğrafyadır.	G.L	64	16,7	114	29,8	117	30,5	59	15,4	29	7,6
	M.L	24	9,0	81	30,5	84	31,6	54	20,3	23	8,6
6. Coğrafya dersi her öğrenci için gerekli ve önemli bir derstir.	G.L	161	42,0	142	37,1	43	11,2	23	6,0	14	3,7
	M.L	98	36,8	88	33,1	50	18,8	20	7,5	10	3,8
7. Coğrafya dersi konularını anlamıyorum, bu yüzden coğrafya öğrenmek istemiyorum.	G.L	27	7,0	35	9,1	41	10,7	151	39,4	129	33,7
	M.L	21	7,9	21	7,9	39	14,7	111	41,7	74	27,8
8. Coğrafya derslerinde kendimi baskı altında hissediyorum.	G.L	19	5,0	29	7,6	25	6,5	146	38,1	164	42,8
	M.L	12	4,5	27	10,2	23	8,6	95	35,7	109	41,0
9. Ne kadar çalışsam da coğrafya dersinde başarılı olamıyorum.	G.L	36	9,4	55	14,4	37	9,7	132	34,5	123	32,1
	M.L	26	9,8	29	10,9	36	13,5	95	35,7	80	30,1
10. Coğrafya dersinin korkulacak yanı yoktur.	G.L	173	45,2	134	35,0	38	9,9	24	6,3	14	3,7
	M.L	125	47,0	96	36,1	25	9,4	12	4,5	8	3,0
11. Coğrafya dersi konuları ilgimi çekmez.	G.L	20	5,2	43	11,2	37	9,7	144	37,6	139	36,3
	M.L	15	5,6	26	9,8	47	17,7	95	35,7	83	31,2
12. Coğrafya dersinde öğrendiklerim günlük yaşamımda çok yararlıdır.	G.L	155	40,5	132	34,5	52	13,6	31	8,1	13	3,4
	M.L	75	28,2	103	38,7	52	19,5	26	9,8	10	3,8
13. Bazı temel bilgilerin dışında coğrafyayı bilmek gereksizdir.	G.L	23	6,0	29	7,6	53	13,8	145	37,9	133	34,7
	M.L	22	8,3	21	7,9	55	20,7	91	34,2	77	28,9
14. Coğrafyanın hayatıma katacağı bir şey yoktur.	G.L	20	5,2	18	4,7	32	8,4	151	39,4	162	42,3
	M.L	14	5,3	16	6,0	34	12,8	111	41,7	91	34,2
15. Coğrafya ders saatleri azaltılırsa mutlu olurum.	G.L	34	8,9	31	8,1	36	9,4	158	41,3	124	32,4
	M.L	22	8,3	28	10,5	40	15,0	100	37,6	76	28,6
16. Coğrafya dersi sınavından çekinirim.	G.L	35	9,1	57	14,9	54	14,1	135	35,2	102	26,6
	M.L	24	9,0	34	12,8	52	19,5	97	36,5	59	22,2
17. Coğrafya dersine mecbur olduğum için girerim.	G.L	28	7,3	40	10,4	30	7,8	140	36,6	145	37,9
	M.L	20	7,5	28	10,5	29	10,9	94	35,3	95	35,7
Tutum maddeleri	Lise Türü	Cevap Seçenekleri									
		Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	

		f	%	f	%	f	f	%	f	%	f
18. Coğrafya dersine öğretmenin zorlamasıyla çalışırım.	G.L	17	4,4	22	5,7	26	6,8	146	38,1	172	44,9
	M.L	9	3,4	13	4,9	28	10,5	101	38,0	115	43,2
19. Coğrafya dersi ülkemizi ve dünyamızı daha iyi tanımamıza yardım eder.	G.L	243	63,4	103	26,9	18	4,7	11	2,9	8	2,1
	M.L	150	56,4	81	30,5	15	5,6	14	5,3	6	2,3
20. Coğrafya konuları bende merak uyandırıyor.	G.L	127	33,2	143	37,3	63	16,4	35	9,1	15	3,9
	M.L	79	29,7	89	33,5	54	20,3	25	9,4	19	7,1
21. Coğrafya düşünmeyi gerektiren bir derstir.	G.L	71	18,5	155	40,5	87	22,7	49	12,8	21	5,5
	M.L	46	17,3	93	35,0	70	26,3	41	15,4	16	6,0
22. Okul hayatım boyunca coğrafya dersi almak isterim.	G.L	80	20,9	95	24,8	104	27,2	52	13,6	52	13,6
	M.L	33	12,4	48	18,0	91	34,2	50	18,8	44	16,5
23. Coğrafya dersinin zevkli geçmesinde öğretmenin sınıf içindeki tutumu, etkilidir.	G.L	203	53,0	102	26,6	36	9,4	26	6,8	16	4,2
	M.L	117	44,0	74	27,8	38	14,3	20	7,5	17	6,4
24. Coğrafya dersinde öğrendiklerimi arkadaşlarımla tartışmaktan zevk alırım.	G.L	98	25,6	124	32,4	75	19,6	59	15,4	26	6,8
	M.L	51	19,2	73	27,4	59	22,2	47	17,7	36	13,5
25. Coğrafya dersine harcadığım zamanı "boşa geçen zaman" olarak düşünüyorum.	G.L	19	5,0	25	6,5	37	9,7	104	27,2	198	51,7
	M.L	20	7,5	29	10,9	27	10,2	78	29,3	112	42,1
26. Coğrafya dersinde doğa olayları hakkında yorum yapabilme becerisi kazandığım için seviniyorum.	G.L	136	35,5	140	36,6	52	13,6	32	8,4	23	6,0
	M.L	95	35,7	84	31,6	53	19,9	26	9,8	8	3,0
27. Coğrafya dersi sayesinde "küresel ısınma" gibi yayınları daha yakından izliyorum.	G.L	116	30,3	150	39,2	55	14,4	37	9,7	25	6,5
	M.L	73	27,4	97	36,5	44	16,5	36	13,5	16	6,0
28. Coğrafya ödevlerini yapmak beni eğlendirir.	G.L	92	24,0	123	32,1	78	20,4	50	13,1	40	10,4
	M.L	64	24,1	83	31,2	61	22,9	33	12,4	25	9,4
29. Coğrafya saatlerini sabırsızlıkla beklerim.	G.L	46	12,0	107	27,9	107	27,9	68	17,8	55	14,4
	M.L	36	13,5	68	25,6	74	27,8	51	19,2	37	13,9
30. Coğrafya dersinin adını duyunca tedirgin olurum.	G.L	24	6,3	37	9,7	62	16,2	138	36,0	122	31,9
	M.L	16	6,0	21	7,9	48	18,0	91	34,2	90	33,8
31. Coğrafyanın daha eğlenceli olmasını isterim.	G.L	163	42,6	123	32,1	39	10,2	31	8,1	27	7,0
	M.L	117	44,0	89	33,5	32	12,0	22	8,3	6	2,3
32. Coğrafya dersi olmasa kendimi daha huzurlu hissederim.	G.L	35	9,1	40	10,4	54	14,1	128	33,4	126	32,9
	M.L	21	7,9	17	6,4	67	25,2	85	32,0	76	28,6
33. Coğrafya öğretmenin ders işleyişi hoşuma gitmiyor.	G.L	50	13,1	26	6,8	65	17,0	105	27,4	137	35,8
	M.L	52	19,5	36	13,5	39	14,7	59	22,2	80	30,1
34. İlerde coğrafya ile ilgili bir meslek seçmeyi düşünüyorum.	G.L	44	11,5	57	14,9	124	32,4	52	13,6	106	27,7
	M.L	27	10,2	25	9,4	85	32,0	42	15,8	87	32,7

Tablo 2 incelendiğinde, şu bulgulara ulaşılmıştır.

- Hem genel hem de meslek lisesi öğrencileri coğrafyayı genel olarak sevdiklerini ifade etmişlerdir. Genel lise öğrencilerinin %80,4'ü, meslek lisesi öğrencilerinin ise %74,4'ü "Coğrafya sevdiğim bir derstir" ifadesine katıldığını ifade etmiştir. Bu bulgu, Demirkaya (2003), Alım (2008), Tekinarslan (2006), Demirkaya ve Arıbaş (2004) ve Dikmenli ve Aslan'ın (2009) çalışmalarında ki bulguları desteklemektedir.
- Öğrencilerin **olumlu tutum maddelerine** verdikleri cevaplar incelendiğinde; genel lise öğrencilerinin %90,3'ü coğrafya dersinin ülkemizi ve dünyamızı tanımamıza yardım ettiğini, %80,2'sinin coğrafya dersinden korkulmasına gerek olmadığını, %79,1'nin coğrafya dersinin her öğrenci için gerekli ve önemli bir ders olduğunu, %75'i coğrafya dersinin günlük yaşamda çok yararlı olduğunu, %72,1'nin coğrafya dersi sayesinde doğa olayları hakkında yorum yapabilme becerisini kazandıklarını, %70,5'nin coğrafya konularının merak uyandırdığını, %69,5'nin coğrafya dersi sayesinde "küresel ısınma" gibi evrensel problemlerle ilgili yayınları daha yakından izlediklerini belirtmişlerdir.

Meslek lisesi öğrencilerinin %86,9'u coğrafya dersinin ülkemizi ve dünyamızı tanımamıza yardım ettiğini, %83,1'inin coğrafya dersinden korkulmasına gerek olmadığını, %69,9'u coğrafya dersinin her öğrenci için gerekli ve önemli bir ders olduğunu, %66,9'u coğrafya dersinin günlük yaşamda çok yararlı olduğunu, %63,2'si coğrafya dersi konularına ilgi duyduklarını belirtmişlerdir.

Hem genel lise hem de meslek lisesi öğrencilerinin olumlu tutum maddelerine verdikleri cevaplarda benzerlik görülmektedir. Her iki lise türü öğrencileri; "coğrafya dersinin ülkemizi ve dünyamızı tanımamıza yardım ettiği", "coğrafya dersinden korkulmasına gerek olmadığı", ve "coğrafya dersinin her öğrenci için gerekli ve önemli bir ders olduğu" gibi cevap seçeneklerine yüksek değerde katılmaktadır.

- Hem genel hem de meslek lisesi öğrencilerinin en çok katıldıkları tutum ifadesi "Coğrafya dersi ülkemizi ve dünyamızı daha iyi tanımamıza yardım eder." cümlesi olmuştur. Genel lise öğrencilerinin %90,3'ü bu ifadeye katılırken, sadece %5'i ise katılmamıştır. Meslek lisesi öğrencilerinin %86,9'u bu ifadeye katılırken, %7'si katılmamaktadır. Bu durum öğrencilerin coğrafya dersinin ülkemizi ve dünyamızı tanımamızda önemli bir araç olduğunu düşündüklerini göstermektedir.
- Hem genel hem de meslek lisesi öğrencilerinin en çok katılmadıkları tutum ifadelerine baktığımızda; Genel lise öğrencilerinin en çok katılmadıkları tutum maddesi "Coğrafyanın hayatıma katacağı bir şey yoktur" ifadesidir. Genel lise öğrencilerinin %81,7'si coğrafyanın hayatlarına bir şey katmadığı ifadesine katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Meslek lisesi öğrencilerinin en çok katılmadığı tutum ifadesi "Coğrafya dersine öğretmenin zorlamasıyla çalışırım"dır. Meslek lisesi öğrencilerinin %81,2'si bu ifadeye katılmamaktadır. Bu durum öğrencilerin coğrafya dersi çalışırken kendi isteği ile çalıştığını göstermektedir. Bunu destekleyen tutum maddeleri de vardır. Örneğin, öğrencilerin %71'i "Coğrafya dersine mecbur olduğum için girerim" ifadesine katılmamaktadır.
- Hem genel hem de meslek lisesi öğrencilerinin en çok "kararsızım" cevabını verdikleri tutum ifadelerine baktığımızda; Genel lise öğrencilerinin en çok "kararsızım" cevabını verdikleri tutum ifadesi "İlerde coğrafya ile ilgili bir meslek seçmeyi düşünüyorum." cümlesi olmuştur. Öğrencilerin %32,4'ü ilerde coğrafya ile ilgili bir meslek düşünmekte kararsız durumdadır. Bu tutum ifadesine öğrencilerin

%26.4'ü katılırken, %41'i bu ifadeye katılmamaktadır. Bu bulgu genel liselerdeki öğrencilere coğrafyanın ve coğrafyacının öneminin tam olarak anlatılamadığını göstermektedir.

Meslek lisesi öğrencilerinin en çok "kararsızım" cevabını verdikleri tutum ifadesi "Okul hayatım boyunca coğrafya dersi almak isterim" cümlesi olmuştur. Öğrencilerin %34,2'si bu ifadeye "kararsızım" cevabını verirken, %30,4'ü katılmış, %35,3'ü bu ifadeye katılmamaktadır. Bu bulgu, ticaret meslek liselerindeki öğrencilere coğrafyanın anlamının, amacının, öneminin tam olarak anlatılamadığını ve öğrencilerin de bu konuda bilgi sahibi olmadığını göstermektedir.

Bu bulgular coğrafya dersinin öneminin öğrencilere tam olarak aktarılmadığını göstermektedir. Bu sorunun çözümü için Özgen, Bindak ve Birel (2007) şunları ifade etmişlerdir: "Coğrafya biliminin doğru bir şekilde algılanması ve toplumun her kesiminde ihtiyaç duyulan problemlere çözüm yolları bulmak için kullanılabilmesinde en önemli konu şüphesiz ki eğitimidir. Her geçen gün yeni birtakım çevresel ve siyasal problemlerin yaşandığı dünyamızda coğrafya bilimine verilecek önem ölçüsünde coğrafya eğitimine de önem verilmeli, coğrafya biliminde kullanılan yaklaşım, araç gereç ve metotlar uygun yöntemlerle coğrafya eğitimine de yansıtılmalıdır. Bu tarzda verilecek bir coğrafya dersi vasıtasıyla öğrenciler ortaöğretimden sonra atılacakları hayatta coğrafi olarak ihtiyaç duyacakları her türlü bilgi ve beceriye sahip olabileceklerdir. Bu sayede öğrenciler, bilgi yüklenmeden çok, ihtiyaç duydukları bilgiye en kısa zamanda ve doğru yoldan nasıl ulaşabileceklerini ve bu bilgileri problemlerin çözümünde nasıl kullanacaklarını öğreneceklerdir."

- Hem genel lise hem de meslek lisesi öğrencileri coğrafya dersinin daha eğlenceli geçmesini istemekte ve coğrafya öğretmenlerinin ders işleyişini beğenmemektedir. Genel lise öğrencilerinin %19.9'u, coğrafya öğretmenlerinin ders işleyişlerini beğenmemektedir. Yine genel lise öğrencilerinin %79.6'sı coğrafya dersinin zevkli geçmesi için öğretmenin sınıf içindeki tutumu, performansının önemli olduğunu vurgulamakta, ayrıca %74.6'sı "Coğrafya dersinin daha eğlenceli olmasını isterim." ifadesine katılmaktadır. Meslek lisesi öğrencilerinin, %77,5'i coğrafya dersinin daha eğlenceli olmasını istemektedir. Öğrencilerin %71,8'i coğrafya dersinin zevkli geçmesinde öğretmenin sınıf içindeki tutumunun, performansının, araç-gereç kullanımının etkili olduğunu düşünmektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin %33'ü öğretmenlerinin ders işleyişini beğenmemektedir.

5. TARTIŞMA (DISCUSSION)

Her iki lise türündeki öğrencilerin coğrafya tutum ölçeğine verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara göre; hem genel lise hem de meslek lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine karşı ilgi düzeylerinin yüksek ve olumlu olduğu görülmektedir. "Coğrafya sevdiğim bir derstir" tutum ifadesine genel lise öğrencilerinin %80.4'ü, meslek lisesi öğrencilerinin ise %74.4'ü katılmaktadır.

Hem genel hem de meslek lisesi öğrencileri; coğrafya dersi sayesinde "Küresel ısınma" gibi problemlerle ilgili yayınları daha yakından izlediklerini ve doğa olayları hakkında yorum yapabilme becerisi kazandıklarını ifade etmişlerdir. Genel lise öğrencilerinin %69,5'i coğrafya dersi sayesinde "Küresel ısınma" gibi problemlerle ilgili yayınları daha yakından izlediklerini, %72,1'i ise coğrafya derslerinde doğa olayları hakkında yorum yapabilme becerisi kazandıklarını ifade etmişlerdir. Meslek lisesi öğrencilerinin %63.9'u coğrafya dersi sayesinde "Küresel ısınma" gibi problemlerle ilgili yayınları daha yakından izlediklerini, %67.3'ü ise doğa olayları hakkında yorum yapabilme becerisi kazandıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkileyen en önemli hususlar; öğretmenlerin ders içerisindeki tutum ve

performansları, coğrafya derslerinin eğlenceli olmaması ve öğretmenin ders işleyişi olarak tespit edilmiştir. Genel lise öğrencilerinin %74.6'sı, meslek lisesi öğrencilerinin %77.5'i "Coğrafya dersinin daha eğlenceli olmasını isterim." İfadesine katıldığını ifade etmişlerdir. Bu durumun nedenini Güngördü (2002) şöyle ifade etmiştir: "Öğrencilerin coğrafya dersini zevksiz olarak algılamaları coğrafya dersinin konularından ve içeriğinden değil, dersi işleyen, yönlendiren ve anlatan coğrafya öğretmenin eksikliklerinden kaynaklanmış olması daha güçlü bir olasılık olarak görülebilir. Öğretmen, öğretim sürecinin harekete geçiricisi ve düzenleyicisi olduğundan dersi zevkli hale getirmek için, öğrencilerin ruhsal durumlarına karşı duyarlı olmalı, öğrencilerinin yöntem değişikliği için verdiği sinyallere dikkat etmelidir. Dolayısıyla coğrafya öğretmeni, kendi kişisel çabaları ve duyarlılığıyla sınıfına en uygun gelen yöntemleri seçerek, konunun en iyi ve zevkli şekilde öğretimini sağlamalıdır. En iyi yöntem, az zamanda ve az emek sarf ederek fazla verim almaktır."

Bu araştırmaya özgü olarak; coğrafya dersinin hala öğretmen merkezli yöntem, teknik ve stratejilerle sürdürüldüğü ve öğretmenlerin derslerde araç-gereçleri yetersiz kullandığı sonucuna ulaşılabilir. Benzer sonuçlar Kadioğlu (2008), Demirkaya ve Arıbaş (2004) ve Tekinarslan (2006) çalışmalarında da görülmektedir. Şahin (2003) bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: "Okullarımızda coğrafya eğitimi konusunda karşılaşılan en önemli sorunlardan bir tanesi hiç şüphesiz öğretimin; öğretmen merkezli yöntem, teknik ve stratejilerle sürdürülmesidir. Bu da coğrafyayı sevimsiz, sıkıcı, anlaşılması güç, bir yığın istatistikî bilgiden oluşan bir ders hüviyetine sokmaktadır. Tamamen öğretmen merkezli olan bu yöntemler, öğrencileri ezberciliğe ve tembelliğe ittiği, onların düşüncelerini, tartışmalarını, muhakeme yapmalarını, yaratıcılıklarını ve becerilerini geliştirmelerini engellediği için zararlı sonuçlar doğurmaktadır."

Hem genel hem de meslek lisesi öğrencileri; coğrafya dersi sayesinde tüm dünyayı ilgilendiren çevre sorunlarıyla ilgili yayınları daha yakından izlediklerini ve doğa olayları hakkında yorum yapabilme becerisi kazandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin büyük oranda bu görüşe sahip olması, coğrafyanın en önemli unsurları olan insan-doğal çevre ilişkisini algıladıklarını ve ikisinin birbirinin ayrılmaz parçaları olarak gördüklerini göstermektedir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, coğrafya dersinde öğrenci merkezli öğretim yöntemlerinin kullanılması, öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Aydın (2009) işbirlikli öğrenmenin, Coşkun (2004) proje tabanlı öğrenmenin, Alaz (2007) ve Uzunöz (2008) çoklu zeka uygulamalarının, Öztürk (2008) 5E modelinin, Önal (2008) aktif öğrenme uygulamalarının, Teyfur (2009) bilgisayar destekli öğretimin ve Zayımoğlu (2006) yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumda, coğrafya öğretmenlerine öğrencileri için değişen Coğrafya Öğretim Programına uyumlu öğrenme ortamları hazırlamaları önerilmektedir.

6. ÖNERİLER (COMMENDATIONS)

- Uygulanan tutum ölçeği coğrafya dersine yönelik genel ifadelerden oluşmaktadır. Meslek lisesi öğrencilerine yönelik ayrıca bir coğrafya dersi tutum ölçeği hazırlama çalışması yapılabilir.
- Genel ve Meslek liselerinde görev yapan coğrafya öğretmenlerinin de coğrafyaya yönelik tutumları araştırılabilir ve böylece onların tutumları ile öğrencilerin tutumları karşılaştırılabilir. Hatta diğer branş öğretmenlerinin de coğrafyaya yönelik tutumlarının araştırılması coğrafya öğretimi ve eğitimi açısından yararlı olabilir.
- Bu araştırmaya katılan öğrenciler, coğrafya dersinin eğlenceli olmadığını ifade etmişlerdir. Okullarda küçük çaplı da olsa coğrafya

sınıflarının kurulması, yakın çevreye geziler düzenlenmesi öğrencilerin coğrafya dersine ilgi ve tutumlarını olumlu yönde etkileyebilir.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Alaz, A., (2007). Coğrafya Öğretiminde Çoklu Zekâ Uygulamaları. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
2. Alım, M., (2008). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumları. Doğu Coğrafya Dergisi, Sayı: 19, ss:25-33.
3. Aydın, F., (2009). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin 10.Sınıf Coğrafya Dersinde Başarıya, Tutuma ve Motivasyona Etkileri. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
4. Barth, J. ve Demirtaş, A., (1997). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi. YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Eğitimi.
5. Büyüköztürk, Ş., (2010). Sosyal Bilimlerde Veri Analizi. Ankara:PegemA Yayıncılık.
6. Chionh, Y.H. ve Fraser, B.J., (2009). Classroom Environment, Achievement, Attitudes and Self-Esteem in Geography and Mathematics in Singapore. International Research in Geographical and Environmental Education, 18, pp:29-44.
7. Coşkun, M., (2004). Coğrafya Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
8. Demirel, Ö., (2002). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem Yayınları.
9. Ellez, A.M., Gümüş, N. ve Seferov, R., (2009). Coğrafya Bölümü Öğrencilerinin İstatistik Dersine Yönelik Tutumları: Türkiye ve Azerbaycan Örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 21, ss: 188-194.
10. Demirkaya, H., (2003). Coğrafya Öğretiminde 4MAT Öğretim Sisteminin Lise Coğrafya Derslerindeki Başarı ve Tutumlar Üzerine Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
11. Demirkaya, H. ve Arıbaş, K., (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı:12, ss.81-87.
12. Dikmenli, Y. ve Aslan, C.A., (2009). Sınıf Öğretmenliği Birinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı:10, ss:29-36.
13. Güngördü, E., (2002). Coğrafyada Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
14. Kadioğlu, Y., (2008). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Birinci ve Dördüncü Öğrencilerinin Coğrafya Derslerindeki İlgi Düzeylerinin Karşılaştırılması. Marmara Coğrafya Dergisi, sayı: 17, ss.185-195.
15. Kağıtçıbaşı, Ç., (2005). Yeni İnsan ve İnsanlar (10.Basım). İstanbul: Evrim Yayınları.
16. Karadağ, O., (2009). Endüstri Meslek Liselerinde Onuncu Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Öğrenme Beceri Düzeyleri ve Etkili Olan Faktörler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
17. Karasar, N., (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
18. McTeer, J.H., (1979). High School Students' Attitudes Towards Geography. Journal of Geography, 78, pp: 55-56.

19. Önal, H., (2008). Coğrafya Öğretiminde Aktif Öğrenme Uygulamaları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
20. Özgen, N., Bindak, R. ve Birel, F.K., (2007). Coğrafya Dersine Yönelik Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, ss:58-65.
21. Özgen, N. ve Bindak, R., (2009). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi Siirt Örneği. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı:2, ss: 421-440.
22. Öztürk, Ç., (2008). Coğrafya Öğretiminde 5E Modelinin Bilimsel Süreç Becerilerine, Akademik Başarıya ve Tutuma Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
23. Sakallı, N., (2001). Sosyal Etkiler. Kim Kimi Nasıl Etkiler. Ankara: İmge Kitabevi.
24. Şahin, C., (2003). Türkiye’de Coğrafya Öğretimi (Sorunlar - Çözüm Önerileri). Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
25. Tavşancıl, E., (2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
26. Tekinarslan, H., (2006). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
27. Teyfur, E., (2009). 9. Sınıf Coğrafya Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
28. Tomal, N., (2010). High School Students’ Attitudes Towards Geography and the Questions They Wonder About. Scientific Resesarch and Essays, 5(13), pp:1729-1733.
29. Tezbaşaran, A., (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
30. Uzunöz, A., (2008). Ortaöğretim Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersinde Çoklu Zeka Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısı Tutumu ve Kalıcılığa Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
31. Ülgen, G. (1995). Eğitim Psikolojisi Birey ve Öğrenme, Ankara: Bilim Yayınları.
32. Zayımoğlu, F., (2006). İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Coğrafya ve Dünyamız” Ünitesinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.